

ÄR KÖNSINDELNINGEN NÖDVÄNDIG I SKOLGYMNASTIKEN?

Matilda Lindholm

Kandidatavhandling i idrottspedagogik

Idrottsvetenskapliga fakulteten

Jyväskylä Universitet

Våren 2023

REFERAT

Lindholm, M. 2023. Är könsindelningen nödvändig i skolgymnastiken? Idrottsvetenskapliga fakulteten, Jyväskylä universitet, Idrottspedagogik kandidatavhandling, 21 s.

Målet med denna avhandling var att se om könsindelning är nödvändigt i skolgymnastiken än i dag. I Finland är det vanligare att undervisa gymnastik i könsskilda grupper medan i Norden undervisas det mera i samkönade grupper. Argument för gruppindelningarna baserade sig för det mesta på gamla traditioner, jämställdhet, trygghet samt delaktigheten i undervisningen. De vanligaste argumenten för samkönade grupper var jämställdheten mellan könen samt att bryta könsstereotyper som finns i gymnastiken. (Lyu & Gill 2011; Preece & Bullingham 2022; Ros-Gamón m.fl. 2021, 2679) För könsskilda grupper argumenterades det om flickornas delaktighet, som är högre i könsseparata grupper, och flickornas säkerhet (Hill m.fl. 2012, 282–283; Pritchard 2014, 148–149).

Resultaten indikerade att flickor påverkas mera av gruppindelningarna än vad pojkarna gjorde. Om samkönade grupper hade en god atmosfär och en bra gruppanda så fanns det inga skillnader i trivseln jämfört med könsskilda grupper. Vissa forskningsresultat var motstridiga med varandra som kan tyda på att det är gruppdynamiken som gör att eleverna trivs i gruppen som de indelats till. Det är inte bara eleverna som utgör en bra gruppdynamik utan även läraren som bidrar till elevernas sociala gemenskap och deras komfort.

De flesta forskningarna var gjorda utomlands och det vore bra att göra liknande forskning i Finland. Det har gjorts mycket forskning om lärarens perspektiv om ämnet men elevernas synpunkt vore bra att forska vidare i, i Finland.

Nyckelord: Samkönade grupper, könsskilda grupper, skolgymnastik, elevernas synvinkel

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

REFERAT

1	INLEDNING	1
2	HISTORIA.....	3
2.1	Gymnastikens uppgift och mål	4
2.2	Kön	6
3	ARGUMENT FÖR GRUPPINDELNINGAR I GYMNASTIKEN.....	8
3.1	Argument för samkönade gymnastikgrupper	8
3.2	Argument för könsskilda gymnastikgrupper	11
4	ELEVERNAS SYNVINKLAR PÅ GYMNASTIKENS GRUPPERINGAR.....	15
4.1	I världen.....	15
4.2	I Finland.....	16
5	DISKUSSION	18
	KÄLLOR.....	22

1 INLEDNING

Samkönade och könsskilda grupper är de mest använda gruppindelningarna i skolor för att undervisa gymnastik. En samkönad grupp betyder att i gruppen finns det elever av båda könen, flickor och pojkar blandat, medan i en könsskild grupp finns det bara av ett kön, pojk- eller flickgrupper. I avhandlingen används orden könsskild och könsseparat som synonymer för varandra. Detta ämne är viktigt eftersom det påverkar alla elever i Finland på grund av Finlands läroplikt. Läroplikten påverkar alla finländska barn och unga och börjar vid 7 års åldern och upphör vid 18 års ålder. Läropliktens mål är att trygga barn och ungas grundläggande kunskaper samt höja likabehandling och utbildningsnivå och sänka nivåskillnader. (1214 / 2020, finlex) Eleverna har alltså läroplikt i 11 år som betyder att de har alla fall en gång om året gymnastik i 10 år. Då kan gruppindelningen ha en stor roll hur eleverna motionerar och trivs i ämnet gymnastik.

Ämnet har diskuterats mycket om i media, vilken grupp passar sig bättre för gymnastikundervisningen och vem gynnas i vilken grupp. Svenska Yle har intervjuat några gymnastiklärare om ämnet och de flesta lärare har en stark åsikt om vilken grupp som är ”bättre”. Samkönade grupper stöttades mera av lärarna eftersom de ansåg att könsseparata grupper binder sig för mycket till könsstereotyper och normer. (Ebbe 2014; Teir 2017; Valtonen 2018) En av lärarna, Mats Engblom, berättar i intervjun att samkönade grupper kan även vara svåra från lärarsynvinkeln eftersom man måste se till att alla elever kan vara med och att alla får glänsa (Valtonen 2018). Detta gäller även könsskilda grupper men kan behövas tänka lite extra på i samkönade grupper om det finns dominerande pojkar.

Utomlands har det gjorts mycket forskning om ämnet och resultaten har varit motstridiga till varandra. Vissa studier har kommit fram att könsskilda grupper passar sig bättre för flickor medan andras resultat visar att samkönade är precis lika bra för båda könen (Lyu & Gill 2011; Pritchard m.fl. 2014, 148). Grupperna har en stor påverkan på elevers attityd mot ämnet gymnastik. Minnen av skolans gymnastiklektioner kan inverka på individens inställning för idrott och kan även påverka individens attityd och fysiska aktivitet ännu i vuxenåldern.

I denna kandidatavhandling är det meningen att få en överblick över forskningsresultat om samkönade och könsskilda grupper i gymnastik samt att är det nödvändigt att könsindela könen. Jag valde detta ämne för det är aktuellt i samhället och jag kan ha nytta av resultaten i framtiden. Avhandlingens målgrupp är elever på högstadium eftersom i de flesta högstadium är det vanligt att könsseparera eleverna. Jag valde också att se på elevernas attityder och inställningar för gruppindelningarna för att det har forskat ganska mycket om lärarnas inställningar om ämnet.

2 HISTORIA

Ämnet gymnastik är det enda ämne som än idag delas upp och undervisas i könsskilda grupper. Finlands grannländer, Sverige, Norge och Danmark undervisar gymnastik för det mesta i samkönade grupper medan Finland delar upp könen (Annerstedt 2008, 314, Opplæringslova § 8–2; Skolverket 2022, 6). Finland har gamla traditioner med att dela upp flickor och pojkar och dessa normer syns tidvis ännu i vårt samhälle.

Finländska folkskolor grundades år 1866 och de lägre klasserna hade samundervisning för flickor och pojkar medan de högre klasserna hade könsindelade grupper (Leinonen 2005, 13). Samundervisningen var ändå inte en positiv sak men på grund av praktiska skäl och ekonomin så var byarna tvungna att samundervisa flickor och pojkar (Eklund 1999, 7). År 1882 bestämde skolstyrelsen att folkskolorna kunde samundervisa båda könen men skolorna måste ändå se till att flickorna möts på ett feminint sätt samt att flickorna har en kvinnlig lärare i gymnastik och handarbete. På 1970-talet grundades grundskolan i Finland och införde samundervisning i alla ämnen bortsett från slöjd och gymnastik, eftersom dessa var ännu väldigt könsbundna. (Leinonen 2005, 14; Eklund 1999, 1) Med grundskolan ville skolstyrelsen att skolan skulle vara jämlikt för båda könen och undervisningen skulle ses från individens och ålderns behov (Leinonen 2005, 14–15).

År 1871 blev gymnastik ett obligatoriskt ämne för flickorna i flickskolorna. Detta på grund av flickornas dåliga hälsa men även för att gymnastik blev allt mera populärt bland dem. (Eklund 1999, 25) Många åsikter uppkom av samhället om flickornas gymnastik eftersom på den tiden var kvinnor och idrott inte förknippade med varandra. Argumenten som uppstod var liknande som uppkom när samskolor grundades, alltså moralfrågor. (Eklund 1999, 34). Samundervisning i gymnastik var ännu på 1800-talet ett starkt nej, eftersom gymnastikens mål var annorlunda för flickor och pojkar. Pojkarna tränade för att bli starka för militären och kvinnorna för att bli mödrar och föda barn. (Kouvusalo 1982, enligt Eklund 1999, 34) Det var inte många som pratade positivt om kvinnornas gymnastik men det fanns ändå några, exempelvis Platon och Spiess. Platon (427–347 f.Kr) talade om att flickorna ska ha samma behörighet till gymnastik som pojkar. Dock ska flickorna ha skilda övningsplatser att utföra gymnastiken på samt att de ska ha ”mjukare” och lugnare gymnastik än pojkar. Spiess (1810–1858) hade liknande tankar som Platon och tyckte att gymnastiken skulle vara obligatorisk för flickorna. Spiess talade om

att mellan flickornas och pojkarnas gymnastik fanns det inte en stor skillnad, förutom att flickorna skulle ägna mera tid till rytmik och pojkarna till kraftfulla övningar som var väsentliga för militären. (Annerstedt 1999b, enligt Eklund 1999, 19–20)

Den största och tyngst vägande argumentet mot samundervisning i gymnastik för flickor och pojkar var att pojkar och flickor är så olika varandra. Det grundar sig i långt bakåtgående traditioner och de könsroller och normer som biologin har delat ut till kvinnor och män. (Vertinsky 1992, 374) I § 44 i grundskoleförordningen (718 / 1984, finlex) står det att undervisningen i gymnastik ska från och med tredje årskursen vara skilt och på högstadiet skall undervisningen för flickor och pojkar vara i könsindelade grupper. Denna lag upphörde i december 1998. (1984, finlex; Eklund 1999, 38) I den nuvarande läroplan (Utbildningsstyrelsen 2014) står det ingenting om huruvida gymnastik skall skötas i samkönade eller könsindelade grupper. Det är upp till skolan och skolans egna läroplan som väljer hur undervisningsgrupperna uppdelas. (Utbildningsstyrelsen 2014)

Som redan sagts i första stycket så uppkom samundervisning i gymnastik på 1970-talet som fick många länder att bli intresserade av undervisningsformen. Norge är en av de länder som blev intresserade och undervisar nu helt och hållet flickor och pojkar tillsammans. Sverige och Danmark kommer tätt intill Norge men deras undervisningsgrupper har inte än bytts fullständigt till samundervisning. (Eklund 1999, 1) Samundervisningen sågs som ett sätt att främja jämlikhet mellan könen och få ett slut på diskrimineringen av kvinnor (Griffin 1989, enligt Eklund 1999, 68; Lyu & Gill 2011).

2.1 Gymnastikens uppgift och mål

Läroplaner behövs för att få en så jämställd och jämlik undervisning för alla som möjligt. Den nuvarande läroplanen (2014) har några nya mål och uppgifter som den förra läroplanen (2004) inte hade. När man jämför dessa två läroplaner kan man se en förändring i tankesättet gällande undervisningen av könen och därför kommer dessa två läroplaner jämföras och analyseras i nästa stycken.

Den förra läroplanen, alltså läroplanen från 2004, har samma mål i gymnastiken för årskurs 5 till 9. Gymnastikens uppgift är att påverka elevens välbefinnande och funktionsförmåga positivt

på alla dess delområden. Eleven skapar sig ett intresse för gymnastik genom lekar och övningar samt får en helhetsbild av olika idrottsmöjligheter. Läroplanen betonar även att stärka elevens självkänedom som i sin tur leder till tolerans av olikheter. Gymnastikens uppgifter som berör årskurserna 5–9 betonas det att ta i beaktande skillnaderna i utvecklingen mellan könen. I de konkreta målen finns till exempel samarbets förmågor, att acceptera sig själv och andra samt att eleven ska behärska att söka information för idrottsmöjligheter. (Utbildningsstyrelsen 2004, 246–247)

I den nuvarande läroplanen är gymnastikens tema för årskurs 7–9 ” Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten” (Utbildningsstyrelsen 2014, 434). Gymnastikens uppgift är att stödja den fysiska, psykiska och sociala funktionsförmågan så att eleven mår bra. Den sociala funktionsförmågan kan stödjas via samarbeten mellan individerna i gruppen och den psykiska genom en positiv bild på sin egna kropp. Gymnastiken ska även hjälpa till att främja gemenskapen, jämlikheten och jämställdheten. Under gymnastiklektionerna skall alla elever känna sig trygga (Utbildningsstyrelsen 2014, 434), vare sig de har olik etnicitet, kön eller sexuell läggning. Eleverna ska respektera andra och lära sig att reglera egna känslor samt skapa en positiv kroppsuppfattning och självbild (Utbildningsstyrelsen 2014, 434).

De konkreta målen i gymnastiken har delats upp i fysiska, psykiska och sociala mål som sedan tillsammans utgör gymnastikens uppgifter. Målen som är relevanta för forskningsfrågan och detta arbete är målen 7, 8 och 11. Mål 7 som hör till den fysiska funktionsförmågan som behandlar att eleven kan handla tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna. Till sociala målen hör mål 8, som innebär att eleven kan samarbeta med alla i gruppen och kan reglera sina känslor på ett passande sätt samt ta hänsyn till de andra. Mål 11 som hör till den psykiska funktionsförmågan som innebär att eleven är med i gruppens gemenskap och att hen får tillräckligt med positiva erfarenheter med hens kropp. (Utbildningsstyrelsen 2014, 435) Varför just målen 7,8 och 11 tas upp och understryks är på grund av att dessa mål är sådana som påverkar elevens egna tankar och handlingar. Att eleven kan agera sakligt och ta hänsyn till andra i gruppen.

Gymnastikens uppgifter och mål innehåller mycket med gemenskapen att göra och psykiskt godkännande av sin egna kropp. Även att gymnastiklektionerna ska vara trygga både fysiskt

och psykiskt samt att atmosfären är uppmuntrande och accepterande för alla på lektionen (Utbildningsstyrelsen 2014, 434–436) Läroplanerna 2004 och 2014 har liknande uppgifter och mål för gymnastiken fastän de är lite annorlunda skrivna. I läroplanen 2004 betonas skillnaderna i utvecklingen mellan könen och läraren ska ta det i beaktande under lektionen och planeringen. I den nuvarande läroplanen står det ändå inte något om skillnader mellan könen och deras utveckling. (Utbildningsstyrelsen 2004, 247; Utbildningsstyrelsen 2014, 434)

2.2 Kön

I Finland finns det juridiskt två kön som är kvinna och man. Kön definieras vid födseln eller efter en könskorrigering till någondera. (THL 2022) Kön är det biologiska könet som finns på kroppen och som går att könskorrigera om individen vill. Det finns även människor som inte identifierar sig med sitt tilldelade och biologiska kön. Könsidentitet innebär hur var och en uppfattar sitt kön. Könsidentiteten kan uttryckas med kläder, smink och frisyrier. (Mannerheims barnskyddsförbund s.a.) De människor som identifierar sig som nått annat än sitt biologiska kön kallas transpersoner. Transpersoner kan exempelvis känna sig som en kvinna och leva ut som en kvinna fastän de har biologin som en man. (Winter m.fl. 2016, 390) Ifall personen vill kan hen könskorrigera sitt kön till en juridisk kvinna (Lagen om könsfastställelse 2023).

I jämställdhetslagen (609/1986, finlex) är all könsdiskriminering förbjudet, vare sig det är det biologiska könet eller den identifierade könets diskriminering. Denna lag gäller även att skolorna är förbjudna att ha separata flick- och pojkskolor samt att bedömningen av könen skulle vara olika. Skolorna får inte heller placera könen så att det ena könet blir i en ogynnsam / sämre position än det andra. (609 / 1986, finlex) Grundskolan hör ändå inte till den jämställdhetslag som berör läroanstalter eftersom grundskolan tillhör lagen om den grundläggande utbildningen (Leinonen 2005, 22). I § 3 (628/1998, finlex) i grundutbildningslagen står det att elevernas ålder, utvecklingsskeden och förutsättningar skall beaktas och främjas. Om skolan bestämmer att gymnastikundervisningen ska vara könsseparata ska könsseparata undervisningen kunna svara på frågan varför de är åtskilda. Könsseparata grupper kan motiveras exempelvis med differentiering när någondera av könen har svårare med tekniken än den andra. Om könen separeras på grund av differentiering så är gruppindelningarna inte ett brott mot jämställdhets- eller grundskolelagen utan en form av undervisningsmetod och organisation. (Leinonen 2005, 22) En elev får dock inte bli

diskriminerad eller falla för ogynnsam position av könsseparata eller samkönade grupper (609 / 1986, finlex; Leinonen 2005, 22).

3 ARGUMENT FÖR GRUPPINDELNINGAR I GYMNASTIKEN

Det har talats mycket om vare sig skolorna ska undervisa gymnastik i enskilda eller samkönade grupper runt om i världen. Till exempel till USA kom det en lag på undervisningsarrangemangen 1972 som kallades Title IX. Lagen innehöll hur skolorna skulle gruppera könen under gymnastikundervisningen. Könen skulle undervisas i samkönade grupper förutom i kontaktgrenar, som var ända undantaget att splittra på könen. (Hannon & Williams 2018, 6) På grund av denna lag och jämställdhetsfrågor har detta ämne fått många olika åsikter och varierande synvinklar för både för och emot de två undervisnings arrangemangen (Hill & Croston 2012; Lyu & Gill 2011; McKenzie m.fl. 2004; Ros-Gamón m.fl. 2021). Samkönade grupper består av både flickor och pojkar i samma undervisningsgrupp medans enskilda könsgrupper består av bara ett kön, till exempel bara pojkar eller bara flickor (Eklund 1999, 3).

3.1 Argument för samkönade gymnastikgrupper

Samkönade undervisningsgrupper, alltså grupper med blandade kön, kan argumenteras bland annat med jämlikheten och att särundervisningen skulle vara gammalmodigt. Med jämlikheten kan det anses att eleverna inte är jämlika om eleverna delas upp i könskilda grupper och att grupperingarna bidrar till stereotyper mellan könen. (Leinonen 2005, 25) Samkönade gruppers styrkor är bland annat samarbetet mellan könen, andras hänsynstagande och interaktionen mellan de två könen (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011, 120).

Med samkönade grupper kan gymnastikundervisningen ge möjligheter för eleverna att förstå könets likheter och olikheter bättre och kan minska stereotypiskt tänkande (Lyu & Gill 2011). I Preece och Bullinghams (2022) studie har det kommit fram att gymnastiken uppfattas än i dag som väldigt maskulint ämne och under lektionerna uppstår det mycket könsstereotypi. Könsstereotyperna uppstår oftast från familjen och samhället men även från skolan och speciellt från gymnastiken. Dessa stereotyper kan ha uppkommit när det är bara pojkar som oftast spelar kontaktsporter, så som fotboll, och flickor som dansar. (Ros-Gamón m.fl. 2021, 2679; Conell 2002, 78, 81). Könsstereotyper och könsförväntningar som könen har kan även vara bundna till gymnastikgrenar eller rörelse. Ofta förväntas det att flickornas rörelser är rytmiska och balanserade medans pojkarnas rörelse koordinerade och explosiva. (Garcia 2011, 48) Könsstereotyperna härstammar från det heteronormativa tankesättet som innebär att den

heterosexuell dragningskraften mellan kvinnor och män är mera naturligt, önskvärt och bättre än de andra sexualiteterna (Alanko 2014, 6). Heteronormativiteten kan synas under gymnastiklektionerna på många olika sätt. Gymnastik har oftast i Finland undervisats i könsskilda grupper från årskurs 3 och uppåt som gör att eleverna delas upp i kön (Lehtonen 2003, 89). På detta sätt måste eleverna klassificera sig själv som pojke eller flicka utav sitt biologiska kön före och efter gymnastiklektionerna (Oliynyk 2014, 33). Gruppindelningarna och dess tidpunkt är nuförtiden upp till var och en skola, som gör att vissa elever blir delade i ung ålder och vissa blir inte alls uppdelade i något skede. Ett annat exempel på hur heteronormativitet syns i skolgymnastiken är hur eleverna känner att de kan uppföra sig på lektionerna eller hur de kan röra på sig, utan att de andra eleverna tycker att det är konstigt och går över det heteronormativa tankesättet. Tankesättet kan exempelvis synas under gymnastiklektionerna som att pojkarna ska spela spel hårt och inte uppföra sig som en "flicka" medan flickorna ska spela spelet försiktigt och inte ta spelet på för stort allvar. (Larsson m.fl. 2011, 77–79; Constantiou m.fl. 2009, 92)

Samkönade gruppers positiva sida är även att både flickorna och pojkarna i gruppen får likadan undervisning. I Palomäkis och Heikinaro-Janssons (2011, 87) undersökning har det uppkommit att i könsskilda grupper får eleverna olik undervisning. Flickgrupper hade tränat mera på individspecifika grenar och parövningar, exempelvis dans och musikgymnastik, medan pojkarna hade haft mera gruppövningar, så som bollspel. Detta kan tyda på att lektionerna och deras innehåll var passande till könsnormerna (Kokkonen 2015, 465). Gruppernas olika aktiviteter kan även argumenteras med att elevernas önskemål har hörts och de har varit att flickorna ville dansa medan pojkarna ville spela bollspel. Könsnormerna påverkade även bedömningen av eleverna. Vare sig det är samkönade eller enskilda grupper, bildas gymnastikens vitsord lite olika för könen. För att en flicka ska få ett bra vitsord måste hon vara aktivare, störa lektionen mindre och lyssna på instruktionerna bättre än en pojke. (Palomäki & Heikinaro-Jansson 2011, 97) Detta kan tyda på att skolorna och lärarna har ännu starka könsnormer som har inflytande på lektionerna men även kan överföras till eleverna.

Enligt Constantiou m.fl. (2009, 94) har forskningsresultaten antytt att gymnastiklärarens kommunikation och interaktion med eleverna påverkar elevernas tillväxt väldigt mycket. I samkönade grupper samt könsskilda grupper syns könsstereotyper och normer även av lärarna (Constantiou m.fl. 2009, 92; Koca 2009). Stereotyperna kan exempelvis ses genom vem läraren

väljer att ta som exempel framför klassen. Är det en flicka som visar upp en ”flickgren” eller en pojke som visar en ”pojkgren”. Elevernas och lärarnas attityder mot könsnormer syntes även i lagval. Eleverna var väldigt noga med att det skulle vara rättvist och tillräckligt pojkar i varje lag. Om en gren ansågs som feminint så kunde gruppen spela flickorna mot pojkarna eftersom då ansågs det att könen var lika starka. Detta stöttes både av eleverna och lärarna. (Constantiou m.fl. 2009, 91)

Kocas (2009, 180) studie visade att feedbacken för flickor och pojkar delades upp olika mellan könen i samkönade grupper. Istället för att lufta upp flickorna och försöka förbättra deras färdigheter i gymnastiken så fick flickorna mycket beröm men inte så mycket specifik feedback, medan pojkarna fick mindre beröm men mera feedback om deras beteende. Medan Valdivia-Moral m.fl. (2018, 10–11) studie visade att elevernas feedback skilde sig inte av varandra. Både manliga och kvinnliga gymnastiklärare ger likadan feedback åt könen. Studien indikerade också på att flickorna ansåg att gymnastiken och dess övningar var mera jämlika och främjade deras färdigheter mera än vad pojkarna i gruppen ansåg. Pojkarna i sin tur menade att läraren hade olika toner på sin röst när hen tilltalade könen medan flickorna tyckte att könen spelade roll i bedömningen. Det sistnämnda kan bero på att flickorna betygsatte stereotyperna i Ros-Gamóns m.fl. (2021, 2684) undersökning sämre än de i verkligheten var. Resultaten av Ros-Gamóns studie indikerar att flickor och kvinnor är sensitivare än pojkar och på så sätt har de lättare att bryta stereotyper och främja jämlikheten mellan könen. Koca (2009, 180) anser ändå att samkönade grupper inte kan klassas som jämställda om flickorna inte får någon feedback av deras färdigheter eller försök till att främja deras kunskaper under lektionen.

Med samkönade grupper finns det ännu mycket att lära och ta hänsyn till samt sådant som man borde förbättra för att få grupperna att fungera (Lyu & Gill 2011). I Hills och Crostons (2012) forskning uppstod det några faktorer som borde tas i beaktande för att få samkönade grupper att fungera. Dessa ämnen var pojkarnas dominerande beteende under lektionerna, retande och trakasserier mot flickorna samt antaganden om könslämpligheten under gymnastiklektionerna. Flickorna kände mera press på sig själva när det fanns pojkar i samma grupp men upplevde ändå likadan press när de var i könsskilda grupper där det fanns atletiska flickor. Flickorna upplevde också att pojkarna är starkare och att pojkarna upplevde sig själv som bättre under lektionerna. Dessa ämnen kan försöka hindras genom att lyssna på flickornas erfarenheter och att försöka ändra elevernas tankesätt av heteronormativiteten och att idrott är både för kvinnor

och män. (Hills & Croston 2011, 591–602) Buzuvis (2011, 9–10) anser att det inte rätt att dela upp könen i könsskilda grupper med argument som baserar sig på flickornas trygghet och rättvisa. Buzuvis anser att dessa argument baserar sig på falska och missvisande antaganden av pojkarnas fysiska överlägsenhet i gymnastik.

Forskning visar att flickor är mera aktiva i samkönade grupper än endast i flickgrupper (McKenzie m.fl. 2004, 447) men även att samkönade undervisningsgrupper och pojkars könsskilda grupper har oftast längre gymnastiklektioner i jämförelse med flickornas könsskilda grupper (McKenzie m.fl. 2006, 1233; Smith m.fl. 2014, 133). Under samkönade gymnastiklektioner hade pojkarna i allmänhet högre fysisk aktivitet än vad flickorna, som gjorde att det oftast var pojkarna som dominerar lektionerna. Lärarna i samkönade grupper differentierade mycket under lektionerna men hade ändå lågt deltagande av flickor under bollspel jämfört med könsskilda grupper. (Pritchard 2014, 148–149). Med denna faktor kan samkönade grupper argumenteras emot och könsskilda grupper argumenteras för. Pritchard m.fl. (2014, 148) studie har ändå påvisat att flickor i samkönade grupper stöttar sina medspelare, gör rätta beslut under spel och uppfyller färdigheter precis lika bra såsom i könsskilda grupper.

3.2 Argument för könsskilda gymnastikgrupper

Att ha könsskilda undervisningsgrupper, alltså sådana grupper som endast består av elever som har samma kön, har argumenterats bland annat med att pojkar och flickor har olika fysiska egenskaper och att könen har olika intressen gällande gymnastik. Styrka är en av de fysiska egenskaperna som oftast är högre hos pojkarna och som kan leda till försvagad säkerhet under kontaktgrenar på gymnastiklektionerna. Dessutom anser man att i enskilda undervisningsgrupper får eleverna undervisning på sina egna utvecklings- och färdighetsnivå. (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011, 120, 123)

Könsskilda undervisningsgrupper har visats passa flickor bättre än samkönade grupper. Lyu och Gill (2011) kom fram till att flickorna påverkas mera av olika undervisningsgrupper än pojkar och att flickor har betydligt högre kompetens när de får vara i en grupp med samma kön. Det har också visats att flickorna njuter mera av gymnastiken när det inte finns pojkar i samma grupp. Detta kan bero på att det inte finns utstickande dominans under spel och att flickorna är mera med i spelen när bollen passas även till dem. (Hill & Croston 2012, 600; Lyu & Gill 2011;

McKenzie m.fl. 2004, 448) I Wallace m.fl. (2020, 236) undersökning om flickornas fysiska aktivitet i samkönade och könsskilda undervisningsgrupper var resultaten att flickor är betydligt aktivare i könsskilda grupper. I Vargos m.fl. (2021) undersökning kan man se liknande resultat. Flickor i könsskilda grupper hade snabbare hjärtslag under gymnastiklektionen än flickor i samkönade grupper (Wallance m.fl. 2020, 236). Likande resultat fick Vargos m.fl. (2021) även för pojkarnas del i könsskilda grupper. Även Lyu och Gills (2011) studie resulterar att könsskilda grupper har mera potential och effekt för att eleverna ska lära sig motoriska färdigheter och hjälpa varandra under gymnastiklektionen. Resultaten i studien visar också att könsskilda grupper är effektivare för både lärare och elever för att uppnå mera fysisk aktivitet (Lyu & Gill 2011) och mera tid för övningar (McKenzie m.fl. 2004, 447–448). Däremot kom det i McKenzie m.fl. (2004, 448) forskning fram att flickor i samkönade grupper är mera fysiskt aktiva under lektionerna än i könsskilda grupper. I könsskilda grupper tränar flickgrupper mera på tekniker än i samkönade grupper och könsskilda pojkgrupper som gör att den fysiska aktiviteten minskar (Derry & Philips 2004, 31; McKenzie m.fl. 2004, 448). I samkönade- och enbart pojkgrupper spelades det mera spel som höjde på den fysiska aktiviteten (McKenzie m.fl. 2004, 448).

Flickor och pojkar påverkas olika av de olika undervisningsgrupperna. Pojkarna påverkades inte mycket av grupparrangemangen medan flickorna påverkades mycket. I ett test som Lyu och Gill (2011) gjorde, kom det fram att flickorna kastkompetens blev betydligt bättre i en könsskild grupp medan pojkarnas resultat förblev det samma oavsett i vilken grupp de var i. Flickor i samkönadgrupp hade den lägsta kastkompetensen av alla grupper och kön (Lyu & Gill, 2011; Pritchard m.fl. 2014, 148). Könsskilda undervisningsgrupper kan leda till högre självförtroende, kompetens, njutning och prestation under gymnastiklektionerna. Hill m.fl. (2012, 283) har också fått liknande resultat för könsskilda grupper. Med dessa grupper kan eleverna uppnå högre kompetens och få mera socialt stöd än vad de får i samkönade grupper. Att röra sig med samma kön som sig själv förebygger också högre kognitivt lärande och att eleverna känner sig mera trygga under lektionen. Tryggheten nämns mest i flickornas försvar för att inte bli nedslagna eller få armbågar i ansiktet när de spelar med pojkar. Pojkar är oftast längre, tyngre och har olik kroppsform än vad flickorna och på så sätt kan spel med båda könen utföra säkerhetsrisker. I spel kan det även förekomma olämplig beröring mellan könen när eleverna anfaller och försvarar. Detta kan hända både med avsikt eller i misstag. (Hill m.fl. 2012, 282–283)

Könsskilda grupper kan också argumenteras med religiösa skäl och att pojkarna dominerar för mycket i samkönade grupper (Skolverket 2010, 58; Hill & Croston 2012, 591). Religiösa skäl kan exempelvis vara att en elev inte får dansa med det andra könet (Andersson & Randberg 2021, 16). I Skolverkets (2010, 55–58) undersökning har gymnastiklärare nämnt disciplinproblem som ett av de största problemen att inte undervisa i samkönade grupper. Disciplinproblemen var nämnda när eleverna spelade lagbollspel, exempelvis fotboll och korgboll. Med skolverkets observationer har resultaten visat att lärarna har förhållit sig neutrala till kön men inte heller tagit något initiativ för att utmana de könsnormer och könsmönster som finns på lektionerna. Att inte ta upp dessa könsmönster för hela grupper kan associeras med att läraren omedvetet stöttar ett maskulint beteende och genusordning i gymnastiken. (Skolverket 2010, 55–58)

I skolverkets studie (2010, 55–58, 62) kom det upp att skolgymnastiken är ännu associerat med tävling- och rangordningslogik som uppstår när gymnastiken är ett praktiskt och socialt ämne. Fastän lärarna försökte att inte använda sig av könsmönster och stereotyper så prioriterades atletiska pojkar ändå framför idrottsaktiva flickor samt icke atletiska pojkar. Den grupp som prioriterades minst och tog minst utrymme under gymnastiklektionerna var flickor med lågt idrottsintresse. Könsskilda grupper finns då för att stödja de blygare flickor som inte tar så mycket rum i samkönade grupper när pojkarna och atletiska flickor dominerar. Om en samkönad klass upplevs som problematisk av läraren, så kan könsmönstren visa sig mera än i andra grupper. I samkönade grupper där det finns många stökiga pojkar som tycker om att ta utrymme samt flera skyggare flickor som inte tar plats kan flickorna själva uttala sig att de vill spela sinsemellan. Detta leder till att läraren oftast låter eleverna dela upp sig själva i lag. (Skolverket 2010, 55–58, 62) Resultaten av detta är att de blygare flickorna är mera aktiva och känner sig mera tryggare i könsskilda lag (Skolverket 2010, 56–57), vilket i sin tur kan leda till att flickor aktiveras mera även i könsskilda grupper.

Derry och Philips (2004, 30–31) forskningsresultat visade att det fanns mera interaktion mellan lärare och elever i könsskilda grupper. Interaktionen spekulerades i studien av att flickorna är mera aktiva i könsskilda grupper och på det sättet får även mera feedback och interaktion av läraren. Resultaten visade även att läraren spenderade mindre tid åt att ge instruktioner i flickors könsskilda grupper och att det var lättare att hantera gruppen när det inte var en samkönad grupp. Enligt Lyu och Gill (2011) är gruppindelningen inte det största problemet utan det är

lärarna som ska ändra gruppernas miljö och atmosfär så att alla elever kan vara med i undervisningen och motivera dem att fortsätta med idrott och fysisk aktivitet

4 ELEVERNAS SYNVINKLAR PÅ GYMNASTIKENS GRUPPERINGAR

Runt om i världen har det forskats ganska mycket om samkönade och könsskilda grupper i gymnastik. Vissa forskningar tar hänsyn till lärarens synvinkel och vissa för elevernas. På 1970 och 80-talet började samundervisningen få mycket popularitet och många europeiska länder och USA intresserade sig i undervisningsmetoden. Norge till exempel har helt och hållet övergått till samundervisningen medan Sverige har en ännu till en viss del könsskilda grupper. (Eklund 1999, 1; Opplæringslova § 8–2; Skolverket 2022, 6) I Finland har det gjorts ganska få undersökningar av elevernas synvinklar om ämnet. Det är för det mesta pro-gradun som har undersökt elevernas tankar om gruppindelningarna.

4.1 I världen

USA har Title IX som styr gymnastikens undervisningsmetoder ganska långt, som innefattar att eleverna ska bara i vissa fall delas upp i könsskilda grupper. Gymnastiklärarna har väldigt delade åsikter om ämnet men det har även eleverna. I Osborne m.fl. (2002) artikel tycker eleverna att i samkönade grupperingar är det trevligt när de får interaktioner med det andra könet och på så sätt får de flera vänner. Pojkarna tyckte att flickorna försökte inte tillräckligt under lektionerna medan flickorna ansåg att pojkarna inte passade bollen till dem när de spelade. Flickorna ansåg även att samarbetet med pojkarna var svårt. (Hills & Croston 2012, 599–600; Osborne m.fl. 2002) Eleverna tyckte att i könsskilda grupper kunde de relatera och slappna av bättre i tillvaron med samma kön. I Osborn m.fl. (2002) studie kunde de konstatera att eleverna hade stereotypiska tankar om gymnastikens lämplighet för könen som i sin tur kan tyda på att eleverna hade normer som könen skulle följa. Till exempel hade eleverna åsikter om vilka grenar var bättre för samkönade grupper och vilka könsskilda. Eleverna hade dock inte någon gruppindelning som de föredrog i allmänhet (Osborne m.fl. 2002, 86–67).

Eleverna som blev intervjuade i Hill och Crostons (2012, 601) studie hade även delade upplevelser av gruppindelningarna. De flickor som var atletiska och tyckte väldigt mycket om gymnastik, trivdes och tyckte om att vara i samkönade grupper. De ansåg att i samkönad grupp fick de mera motstånd och att lektionerna var intressantare än vad könsskilda lektioner var. De mindre atletiska flickorna svarade liknande som Osborne m.fl. (2002) elever och hade inte så stor skillnad i vilken grupp de blev undervisade i. (Hill & Croston 2012, 601) I Woodson-Smith

m.fl. (2015) studie var resultaten liknande. Flickorna tyckte om att spela spel i samkönade grupper medan exempelvis simning och yoga föredrogs i könsskilda grupper (Woodson-Smit m.fl. 2015, 475).

Enligt Lirgg (1993) och Kocas (2009) studier föredrar både pojkar och flickor könsskilda undervisningsgrupper. Elevernas åsikter i Kocas (2009, 179) studie var väldigt stereotypiska och var oerhört bundna till könsnormer om vad som är maskulint och feminint. Vissa pojkar kunde inte alls tänka sig att spela i samkönade grupper eller att flickor överhuvudtaget skulle godkännas med i en sådan grupp. Flickorna ville inte heller spela med pojkarna eftersom pojkarna inte skulle passa till dem och de skulle göra narr av flickornas färdigheter. (Koca 2009, 179)

4.2 I Finland

Finland är det enda landet i Norden som står ut i gymnastikgrupperingarna (Annerstedt 2008, 314) eftersom landet fortsättningsvis delar upp gymnastikgrupperna till en stor del enligt kön (Heikinaro-Johansson m.fl. 2011, enligt Lyyra m.fl. 2014, 50). I Finland är det nuförtiden upp till var och en skola hur de bestämmer sig att arrangera skolgymnastikgrupperna och indelningarna. Palomäki och Heikinaro-Johanssons (2011, 123) forskning tyder på att majoriteten av finländska elever tycker om skolgymnastiken. De flesta elever får gymnastikundervisning i könsskilda grupper, 87 % av flickor och 82 % av pojkar. Resultaten visade att 71 % av eleverna ville få gymnastikundervisning i könsskilda grupper. (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011, 81–82, 123)

I Finland har det mest forskats i Pro-Gradun hur finländska elever ser på gruppindelningarna i gymnastiken. I Nieminens (2020, 37) pro-gradu resultat visade sig att elever med erfarenhet av båda gruppindelningarna (samkönade och könsskilda grupper) tyckte mera om könsskilda grupper. De elever som föredrog könsskilda grupper hela tiden eller för det mesta av tiden var 66 % medan 34 % föredrog samkönade grupper. Resultaten indikerade att eleverna föredrog i allmänhet könsskilda grupper. Mellan könen fanns det inga märkbara skillnader vilken grupp de föredrog, fastän pojkarna var en aning positivare inställda för samkönade grupper. Denna anknytning är ändå väldigt svag. (Nieminen 2020, 37, 41)

Hongells (2019, 52) studieresultat visade att eleverna i samkönade och könsskilda grupper trivdes i deras undervisningsgrupper och de flesta ville inte byta grupp. De elever som var i könsskilda grupper svarade att de inte kände klassen så bra medan de i samkönade grupper ansåg att de kände klassen bättre. De flickor som skulle kunna tänka sig samkönad undervisning svarade att de skulle lära känna pojkarna bättre i samkönadgrupp. Resultaten indikerade även att de elever som ogillar gymnastik trivdes bättre i könsskilda grupper. (Hongell 2019, 53, 39–40)

5 DISKUSSION

De två undervisningsgrupperna i gymnastik verkar både ha positiva och negativa sidor och det är ganska långt upp till var och en individ vilken gruppindelning passar bäst. Gymnastikens mål kan ha en inverkan på gruppindelningen men även hurdana elever det finns i gruppen. Exempelvis om skolan vill framhäva jämlikhet, jämställdhet och samarbete mellan könen kan det hända att gymnastikgrupperna är samkönade (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011, 120). Könsskilda gruppen kan prioriteras när könen inte alls kommer överens med varandra eller när könen intressen är väldigt olika (Palomäki & Heikinaro-Johansson 2011, 123).

I det första kapitlet togs det upp målen 7, 8 och 11 som behandlar ganska mycket om elevens sätt att agera under lektionerna samt hans tankar om sin egna kropp. Alla dessa tre mål kan uppnås i både samkönade och könsskilda grupper, men vissa elever kan ha svårt att uppnå mål 11 i könsskildgrupp. För att uppnå gymnastikens uppgifter och mål så är det nödvändigt att acceptera sin kropp och kunna ta hänsyn till andra (Utbildningsstyrelsen 2014, 435). För att kunna acceptera sin kropp och känna sig trygg i skolan så måste eleven känna att hans könsidentitet är accepterat och att eleven är i rätt kropp. I den nya lagen som berör transpersoner (Lagen om könsfastställelse 2023; Seta s.a.) innehåller att en transperson kan först vid 18 års ålder byta sitt kön. I högstadiet är eleverna inte ännu myndiga som gör att de inte än kan byta sitt kön till det som de identifierar sig själva. Hur kan gymnastikens mål 11 uppnås om eleven inte kan få positiva upplevelser om sin kropp, när hen identifierar sig själv som något annat, men är ändå tvungen att delta exempelvis i en könsskild grupp för pojkar?

Könsskilda grupper argumenteras ofta med att könen färdigheter och skicklighet varierar mycket och därför grupperas könen till könsskilda grupper. Fakta är ju ändå att det finns både skickliga flickor och pojkar och enligt mig kan man inte anta att alla flickor är mindre atletiska, bara för att flickor i allmänhet kanske inte tar så mycket plats i spel. Det har också kommit fram att flickor som gillar gymnastik och är atletiska tycker om att vara i samkönade grupper och spela med pojkar (Hills & Croston 2012, 601). Skulle det inte då vara bättre om skolorna skulle gruppera gymnastikgrupperna i skicklighets grupper, så att alla elever får spela och träna på sin egen nivå. Detta kom även upp i Woodson-Smith m.fl. (2015, 475) och Hills m.fl. (2012, 285) studie att ränt pedagogiskt skulle skicklighets nivåer i gymnastiken höja på den fysiska aktiviteten och inlärningen under lektionerna. I bästa fall skulle dessa nivåer kunna höja på

elevernas motivation, exempelvis i spel när de har chansen att visa sina förmågor och kan vara med i spelet. Eleverna skulle passa bollen och bli passad till utan att någon med bättre förmågor skulle sänka deras upplevda kompetens. Ö andra sidan kan dessa nivåer minska de elevers motivation som hör till de lägre nivåerna och det kan även uppstå mobbning på grund av grupperingarna. I värsta fall kan eleverna bli fördelade i ”bra” och ”dåliga” grupper som kan synas utöver idrottslektionerna.

I lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609 / 1986, finlex) och i lagen om den grundläggande utbildningen (628 / 1998, finlex) står det att en person inte får bli diskriminerad eller hamna i en negativ position på grund av könsskilda eller samkönade grupper. Kan då läraren dela in en elev i en pojkgrupp fastän eleven identifierar sig själv som det andra könet? Rent fysiskt så är ju inte eleven i en negativ position på tanke på de fysiska egenskaperna och omständigheterna men mobbning kan förekomma eftersom eleven är utanför samhällets normer. Det är kanske mera psykiskt tungt för eleven då hen bli hela tiden påmind vad hen ”borde” vara enligt samhället. I Finland föds det cirka 5–20 intersex barn årligen som betyder att barnets anatomi och fysiologi inte är klart man eller kvinna, utan har drag av båda köns anatomi och fysiologi. Dessa barns kön bestäms av en medicingrupp som analyserar en kombination av flera könsfaktorer. (Selvitys sukupuolivähemmistöjen asemasta 2012, 7, 9) Intersex- och transpersoner är en minoritet som kan lätt glömmas bort av samhället och i skolan när grupper görs. Klart läraren / skolan kan inte alltid veta vad eleverna identifierar sig själva som men om en elev frågar för att byta grupp så kan läraren låta eleven byta? I detta läge skulle det kanske vara lättast med samkönade grupper så att ingen känner sig utomstående.

För att inte förminska minoriteter eller kön i gymnastikundervisningen så skulle det vara bra att hitta sådana grupparrangemang som passar och är bekväma för alla. Skulle det kunna funka om eleverna skulle få själv bestämma i vilken grupp de vill vara i? Det skulle finnas tre olika grupper, samkönade och sedan flick- och pojkgrupper i könsseparata grupper. Då kunde elever som vill vara i samkönad grupp välja samkönat och de som inte vill eller pga. religiösa skäl inte ”får” röra sig / spela med det andra könet välja könsskild grupp. Till detta behövs förstås ganska mycket resurser och tillräckligt med elever i alla grupper för att kunna utföras. Detta skulle också kunna automatiskt bilda små nivågrupper som inte eventuellt skulle synas för eleverna. Det som kan bli problematiskt är att det bildas en könsseparat pojkgrupp och sedan två

flickgrupper och de som hör till minoriteterna. Då stöder inte grupparrangemangen det som de i första hand skulle främja.

Enligt forskningsresultaten av gruppindelningarna i gymnastiken kan det inte tas slutsatser att någondera av gruppindelning skulle vara bättre än den andre. Båda grupperna har sina egna positiva och negativa sidor. För att få elever att trivas i den grupp de är tilldelade till är det viktigt med en bra gruppdyamik i gruppen. Det är inte bara gruppindelningen och eleverna i gruppen som bildar gruppdyamiken, utan läraren har även en stor roll för att skapa en trygg, stöttande och trevlig atmosfär i gruppen. Enligt interventionen som Sparks m.fl. (2017) gjorde har läraren en viktig roll för gruppens sociala gemenskap och komfort. I interventionen (Sparks m.fl. 2017) och i Skolverkets bok (2010, 65) uppmanas lärare att gå på utbildning som berör gruppdyamik och kommunikation. Resultaten visar att lärare som gått på utbildning får skapat en bättre gruppdyamik i grupper och elever trivs då bättre i grupperna (Skolverket 2010, 65; Sparks m.fl. 2017, 130).

Samkönade grupper har stor potential att inverka på sociala normer och lära eleverna att acceptera och respektera varandras olikheter. Flickor kan ändå ha svårt att bli ”accepterade” i dessa grupper, för idrott är än i dag väldigt maskulint ämne och kopplas nästan alltid till starka män. Detta gör så att flickor blir lägre rankade fastän de skulle vara duktiga på idrott (Hills & Croston 2012, 601–602) Lärarna som undervisar samkönade grupper borde få skapat gruppens atmosfär till neutralt och inte förstärka de könsstereotypiska dragen mellan flickor och pojkar. Detta berör även lärare som undervisar könsskilda grupper. Lärarna ska ta i beaktande deras egna ordval i undervisningen (Skolverket 2010, 58) och ingripa om opassande kommentarer förekommer av eleverna. Ett exempel som syntes i Kocas (2009, 177) studie var att lärare som var män tyckte om att nedsätta flickor i gymnastiken och kommenterade att de är svaga och klumpiga som i sin tur ökade stereotypiska tänkande mellan könen.

Grupperna kan argumenteras hur mycket som helst men i slut ändan är det ändå ganska mycket tyngd på hur läraren får skapat en trygg och trivsamt atmosfär. I nutidens samhälle så är det mycket diskussion om könsidentitet och hur människor ska acceptera andras olikheter. I skolan är gymnastik det ända ämnet som skiljer på könen på grund av deras nivåskillnader. Inte köns separerar skolan eleverna i nått annat ämne fastän det finns även nivåskillnader i dem. För att

minska könsstereotyper och att lära eleverna samarbete och att acceptera andra så skulle det vara kanske lättast att undervisa i samkönade grupper.

Finland är ett land som styrs av traditioner och finländare tycker om när det är likadant som förr. Detta syns även i skolorna och i undervisningsgrupperna. Finland har haft sedan gammalt könsskilda grupper och särskilda normer i samhället som syns än i dag. I Hongells (2019) resultat syntes det tydligt att de elever som var vana med samkönade / könsskilda grupper tyckte också om att vara i dem i framtiden. Detta kan tyda på att finländare och människor överlag känner sig trygga med det som är bekant och vill inte ha så mycket variation som utmanar.

I framtiden skulle det vara bra att forska mera i vad finländska elever tycker om gruppindelningarna i gymnastiken. I nu läge är det mycket forskning av ämnet utomlands men finns väldigt lite forskat vad vi i Finland tycker och tänker. I Finland är det för det mesta bara pro-gradun som forskat om finländska elevers synvinklar men det skulle vara bra att även få officiella forskningar berörande ämnet. Forskning kunde också innehålla hur eleverna tycker att gruppdynamiken i grupperna kan förebyggas i samkönade och könsskilda grupper.

Styrkor i denna kandidatavhandling är att det finns både finländska och internationella forskningar som källor. Majoriteten av källorna är fackgranskade och några enstaka artiklar som inte är det. Det finns många källor som tyder på att skribenten har insatt sig i ämnet och försökt argumentera sakerna från olika synvinklar. I avhandlingen har det även använts lagar för att stödja argument och klargöra att de är aktuella. Pro-gradun har varit som källor för de finländska elevernas åsikter eftersom officiella studier inte finns om ämnet. Eklunds avhandlingar har varit som bas i historia delen eftersom avhandlingen har gjorts noggrant och historien har inte förändrats.

Svagheter i avhandlingen är att vissa källor är gamla som kan ge föråldrat information. Jag har försökt att hitta nya källor som stödjer argumenten i de gamla källorna och i vissa fall hittat nytt. Med utomlands termen kan det vara svårt att veta vilka länder är med samt att vissa länder har väldigt olik kultur som kan ha påverkat studieresultaten. Det som även skulle ha kunnat förbättras är att hålla sig till ett begrepp gällande gruppindelningarna och inte använda sig så mycket av synonymer. Det kan vara svårt att följa med i texten vad som menas om inte läsaren är bekant med ordets synonymer.

KÄLLOR

- Alanko, K. (2014). Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 146, verkkojulkaisuja 72 & Seta-julkaisuja 23. Hämtad 15.2.2023. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/sateenkaarinuori.pdf>.
- Andersson, C. & Randberg, P. (2021). Religiösa dilemman i inom idrott och hälsa – En kvalitativ studie om lärares erfarenheter av religiösa dilemman inom idrottsundervisningen. *Självständigt arbete* 43:2021. Gymnastik och idrotthögsskolan. Hämtad 04.04.2023. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1623946/FULLTEXT01.pdf>.
- Annerstedt, C. (2008). Physical education in Scandinavia with a focus on Sweden: a comparative perspective. *Physical Education and Sport Pedagogy* 13 (4), 303-318. DOI: 10.1080/17408980802353347.
- Buzuvis, E. (2011). Transgender student athletes and sex segregated sport: Developing policies of inclusion for intercollegiate and interscholastic athletics. *Seton Hall Journal of Sports & Entertainment Law* 21 (1), 1–59.
- Centret för jämställdhetsinformation. (2022). Institutet för hälsa och välfärd. Hämtad 04.04.2023. <https://thl.fi/sv/web/jamstallldhet/kon>.
- Connell, R.W. (2002). *Gender*. Malden: Polity Press in association with Blackwell Publishing Ltd.
- Constantinou, P., Manson, M. & Silverman, S. (2009). Female students' perceptions about gender-role stereotypes and their influence on attitude toward physical education. *Physical Educator* 66 (2), 85–96.
- Derry, J. & Phillips, A. (2005). Comparisons of selected student and teacher variables in all-girls and coeducational physical education environments. *Physical Education* 16 (1), 23–34.
- Ebbe, J. (2014). *Stranius: Slopa skolgymnastikens könsindelning*. Svenska Yle. Hämtad 03.04.2023. <https://svenska.yle.fi/a/7-804072>.
- Eklund, M. (1999). *Lärarens syn på samundervisning i gymnastik*. Åbo: Åbo Akademis förlag. Akademisk avhandling.

- Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004. (2004).
Utbildningsstyrelsen. Föreskrift 1/011/2004. Hämtad 3.2.2023
<http://www02.oph.fi/svenska/ops/grundskola/LPgrundl.pdf>.
- Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. (2014).
Utbildningsstyrelsen. Föreskrifter och anvisningar 2014:96. Hämtad 3.2.2023
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna_for_laroplanen_for_den_grundlaggande_utbildningen_2014.pdf.
- Grundskoleförordning 718/1984. (1984). Hämtad 4.2.2023.
<https://finlex.fi/sv/laki/alkup/1984/19840718>.
- Hannon, J. & Williams, S. (2008). Should secondary physical education be coeducational or single-sex? *Journal of Physical Education, Recreation & Dance* 79 (2), 6-56. DOI: 10.1080/07303084.2008.10598126.
- Hill, G., Hannon, J. & Knowles, C. (2012). Physical education teachers' and university teacher educators' perceptions regarding coeducational vs. single gender physical education. *The Physical Educator* 69, 265–288.
- Hills, A. & Croston, A. (2012). 'It should be better all together': exploring strategies for 'undoing' gender in coeducational physical education. *Sport, Education and Society* 17 (5), 591–605. DOI: 10.1080/13573322.2011.553215.
- Hongell, S. (2019). Gruppdynamik i könsheterogena och könshomogena gymnastikgrupper ur elevers synvinklar. Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier. Pro gradu – avhandling. Hämtad 11.03.2023.
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/172960/hongell_sebastian.pdf?sequence=2.
- Koca, C. (2009). Gender interaction in coed physical education: A study in Turkey. *Adolescence* 44 (173), 165–185.
- Lag om grundläggande utbildning 628/1998. (1998). Hämtad 4.2.2023.
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628#L8>.
- Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män 609/1986. (1986). Hämtad 4.2.2023.
<https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>.
- Lag om läroplikten 1214/2020. (2020). Hämtad 03.04.2023.
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2020/20201214>.
- Lagen om könsfastställelse. (2023). Social- och hälsovårdsministeriet. Hämtad 04.04.2023.
<https://stm.fi/sv/-/lagen-om-konsfaststallelse-trader-i-kraft-den-3-april-2023>.

- Larsson, H., Redelius, K. & Fagrell, B. (2011). Moving (in) the heterosexual matrix. On heteronormativity in secondary school physical education. *Physical Education and Sport Pedagogy* 1 (16), 67–81. DOI: 10.1080/17408989.2010.491819.
- Lehtonen, J. (2003). Seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa: Näkökulmana heteronormatiivisuus ja ei-heteroseksuaalisten nuorten kertomukset. *Nuorisotutkimusseuran julkaisuja* 31.
- Leinonen, E. (2005). Erillisopetus tänään - WomenIT -projektin selvitys yhden sukupuolen opetuksesta. Kajaani: Oulun yliopisto, Kajaanin yliopistokeskus, WomenIT –projekti.
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa 1999/2000. (2000). Hämtad 02.05.2023. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>.
- Lyu, M. & Gill, D.L. (2011). Perceived physical competence, enjoyment, and effort in same-sex and coeducational physical education classes. *Educational Psychology*, 31(2). DOI: 10.1080/01443410.2010.545105.
- Lyyra, N., Heikinaro-Johansson, P. & Palomäki, S. (2014). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – Liitu-tutkimuksen tuloksia 2014. Teoksessa S, Kokko & R, Hämylä (toim.) Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:2.
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022. (2022). Skolverket. Hämtad 02.05.2023. <https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2022/laroplan-for-grundskolan-forskoleklassen-och-fritidshemmet---lgr22>.
- Mannerheims barnskyddsförbund. (s.a.). Könsidentitet. Webbsida. Hämtad 04.04.2023. <https://www.nuortennetti.fi/sv/knopp-och-kropp/puberteten/konsidentitet/>.
- Nieminen, A. (2020). Sekaryhmät vai erillisryhmät?: Yläkoululaisten toiveita koululiikunnan ryhmäjäoista. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu - tutkielma. Hämtad 11.03.2023. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69026/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202005183280.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Oliynyk, I. (2014). Att göra tudelning. Om att synliggöra och diskutera ämnet idrott och hälsa för de yngre åldrarna ur ett genusperspektiv. Malmö: Malmö högskola.
- Osborne, K., Bauer, A. & Sutliff, M. (2002). Middle school students' perceptions of coed versus non-coed physical education. *Physical Educator* 59 (2).
- Palomäki, S. & Heikinaro-Johansson, P. (2011). Liikunnan seuranta-arviointi perusopetuksessa 2010. Koulutuksen seurantaraportti 2011:4. Helsinki: Utbildningsstyrelsen.

- Preece, S. & Bullingham, R. (2022). Gender stereotypes: the impact upon perceived roles and practice of in-service teachers in physical education. *Sport, Education and Society* 27 (3), 259–271. DOI: 10.1080/13573322.2020.1848813.
- Pritchard, T., McCollum, S., Sundal, J. & Colquit, G. (2014). Effect of the sport education tactical model on coeducational and single gender game performance. *Physical Educator* 17, 132–154.
- På pojkarnas planhalva? Ämnet idrott och hälsa ur ett jämställdhets- och likvärdighetsperspektiv. (2010). Skolverket. RAPPORT 355. Hämtad 25.2.2023 <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a658f89/1553963482154/pdf2479.pdf>.
- Ros-Gamón, S., Alguacil, M., Escamilla-Fajardo, P. & Y Pérez-Campos, C. (2021). Analysis of perceptions related to gender stereotypes in secondary education – a gender comparison. *Journal of Physical Education and Sport* 5 (21), 2247 – 8051. DOI:10.7752/jpes.2021.05357.
- Selvitys sukupuolivähemmistöjen asemasta. (2012). Tasa-arvovaltuutetun toimisto. Tasa-arvo julkaisuja 2012:1. Hämtad 25.03.23. <https://tasa-arvo.fi/documents/25249985/34307235/Selvitys+sukupuolivahemmistojen+asemasta.pdf/4c84618f-8c6c-484f-a7e5-bfda8d06e9a6/Selvitys+sukupuolivahemmistojen+asemasta.pdf?t=1427981973600>.
- Smith, N., Lounsbury, M. & McKenzie, T. (2014). Physical activity in high school physical education: impact of lesson context and class gender composition. *Journal of Physical & Health* 11, 127-125. DOI: <http://dx.doi.org/10.1123/jpah.2011-0334>.
- Sparks, C., Lonsdale, C., Dimmock, J. & Jackson, B. (2017). An intervention to improve teachers' interpersonally involving instructional practices in high school physical education: implications for student relatedness support and in-Class experiences. *Journal of Sport & Exercise Psychology* 39, 120-133. DOI: <https://doi.org/10.1123/jsep.2016-0198>.
- Sukupuolen juridinen vaihtaminen (s.a.) Seta. Webbplats. Hämtad 04.04.2023. <https://seta.fi/ihmisoikeudet/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/translaki/>.
- Teir, J. (2017). Idrottsklasser läggs ned i Närpes - anses inte vara jämlikt. Svenska Yle. Hämtad 03.04.2023. <https://svenska.yle.fi/a/7-1188606>.
- Valdivia-Moral, P., Molero, D., Díaz-Suarez, A., Cofre, C. & Zagalaz-Sánchez, M. (2018). Coeducational methodology used by physical education teachers and students' perception of it. *Sustainability* 10 (7). DOI:10.3390/su10072312.

- Valtonen, M. (2018). Forskare: Gammalmodigt att killar och tjejer gympar i skilda grupper - i Ekenäs vill elever gympa tillsammans. Svenska Yle. Hämtad 03.04.2023. <https://svenska.yle.fi/a/7-1294106>.
- Vargos, C., Williams, S., Henninger, M., Coleman, M. & Burns, R. (2021). The effects of single-sex versus coeducational physical education on american junior high PE students' physical activity levels and self-competence. *Biomedical Human Kinetics* 13, 170–176. DOI: 10.2478/bhk-2021-0021.
- Vertinsky, P. (1992). Reclaiming space, revisioning the body: the quest for gender-sensitive physical education. *Quest* 44, 373–396. DOI:10.1080/00336297.
- Wallace, L., Buchan, D. & Sculthorpe, N. (2020). A comparison of activity levels of girls in single-gender and mixed-gender physical education. *European Physical Education Review* 26 (1), 231–240. DOI: 10.1177/1356336X19849456.
- Winter, S., Diamond, M., Green, J., Karasic, D., Reed, T., Whittle, S. & Wylie, K. (2016). Transgender people: health at the margins of society. *The Lancet* 388 (10042), 390-400. DOI: 10.1016/S0140-6736(16)00683-8.
- Woodson-Smith, A., Dorwart, C. & Linder, A. (2015). Attitudes toward physical education of female high school students. *The Physical Educator* 72, 460–479.